

начинають почувувати обмеженість, ізоляційність, дискомфорт, небезпека, безвихідність, відчуження. В результаті довготривалої незадоволеності потреб людей відчувають стрес і депривацію, депресію, що призводить до психосоматичних розладів. Як наслідок – хвороби, агресія, безнадійність, що підірвує здоров'я, руйнує родини, призводить до нереалізованості і в кінцевому підсумку до нещастя і ранньої смерті.

Права громадян – це специфічний вид прав, реалізація яких забезпечується містом як суспільно-територіальною цілісністю. Міська влада призначена діяти на захист прав громадян, забезпечуючи умови, в яких можлива їх реалізація. Права громадян повинні стати неотъемлемою частиною статуту міста, законів, пов'язаних з міським управлінням а потім і пов'язаних з ними галузевих законів.

Права громадян базуються на Декларації Прав Людини, Конституції України, законах України, потребах людини, можливостях міста, як суспільно-територіальної цілісності.

Цілі захисту прав громадян повинні лежати в основі програмних документів і адміністративних актів міських властей. Відповідність цілям захисту прав громадян, через забезпечення умов їх реалізації, допоможе нашому місту і іншим містам України рухатися по шляху стійкого розвитку, забезпечення благополуччя своїх жителів.

*Мишина Наталія Вікторівна, доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри конституційного права,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ У МІСТАХ

Закон України від 11.07.2001 року «Про органи самоорганізації населення» передбачає можливість створення органів самоорганізації населення за рішенням відповідної місцевої ради, що дала дозвіл на створення:

а) сільського, селищного комітету - в межах території села, селища, якщо його межі не співпадають з межами діяльності сільської, селищної ради;

б) вуличного, квартального комітету - в межах території кварталу, кількох, однієї або частини вулиці з прилеглими провулками в місцях індивідуальної забудови;

в) комітету мікрорайону - в межах території окремого мікрорайону, житлово-експлуатаційної організації в містах;

г) будинкового комітету - в межах будинку (кількох будинків) в державному і громадському житловому фонді та фонді житлово-будівельних кооперативів;

г) комітету району в місті – в межах одного або кількох районів у місті, якщо його межі не співпадають з межами діяльності районної у місті ради.

Отже, органи самоорганізації населення представляють інтереси членів територіальних мікроколективів (територіальні мікроколективи – це з'єднані відносно стійкими соціальними зв'язками жителі населеного пункту або його частини, границі якої не співпадають с границями діяльності будь-якого органу місцевого самоврядування). Територіальні мікроколективи є складовими частинами територіальних колективів сіл, селищ, міст.

Чим зумовлюється твердження щодо того, що найбільшу користь органи самоорганізації населення принесуть саме у населених пунктах міської місцевості? Тим, що для сільських населених пунктів більш оптимальними уявляються інші форми локальної демократії з урахуванням:

- відносно невеликої кількості членів територіальних колективів;
- наявності всередині сільських територіальних мікроколективів дуже стійких соціальних зв'язків між їхніми членами (максимально стійких у порівнянні з іншими територіальними мікроколективами) – особливо у порівнянні із кількістю та якістю зв'язків між членами територіальних мікроколективів міських населених пунктів.

Найбільш прийнятною формою локальної демократії для сільських населених пунктів, думається, є сільські сходи. Ще у середині ХХ століття сільські сходи (загальні збори) розглядалися як основна форма залучення населення сільської місцевості до громадської роботи, в тому числі – до роботи з благоустрою населених пунктів. Сільські сходи називали „формою найбільш масової участі сільського населення у рішенні нагальних питань господарського та культурного життя села” (детальніше дивись [1; 2]). Водночас, з урахуванням того, що між членами територіального колективу села та невеликих за кількістю мешканців селищ існують безпосередні зв'язки „обличчям до обличчя”, у разі виникнення нагального питання всі особи, які заінтересовані у його вирішенні, можуть зібратися для обговорення проблеми та прийняття відповідного рішення – без додержання формальностей та послідуєчого надання прийнятим рішенням правової форми. Така практика є досить поширеною та ефективною.

Але все ж таки різниця між сільськими та міськими поселеннями є надто істотною для того, щоб місцеве самоврядування в них було організовано однаково. Враховуючи, що, чим більшою є кількість членів територіального колективу села та селища, тим більш схожим є це поселення з місцевим населеним пунктом за критерієм кількості та усталеності зв'язків між членами територіального колективу, уявляється доцільним рекомендувати:

- в невеликих за кількістю мешканців селах та селищах не створювати місцеві ради. Усі питання, які належать до їхньої компетенції, розподілити між сільськими (селищними) сходами (представницьким органом) та сільським (селищним) головою, який обирається сходами (виконавчим органом). У такому випадку в органах самоорганізації населення немає потреби;
- залишити існуючу систему місцевого самоврядування, в тому числі, органів самоорганізації населення, тільки в крупних селах та селищах.

Щодо кількості жителів сіл та селищ для встановлення на законодавчому рівні порядку здійснення місцевого самоврядування в них, то це питання потребує окремого дослідження. Навіть враховуючи існуючу на сучасному етапі позицію законодавця – можливість створювати органи самоорганізації в населених пунктах усіх видів, функціонування органів самоорганізації населення саме в містах уявляється найбільш ефективним. У невеликих сільських поселеннях, думається, доцільним є використання спрощеної системи місцевого самоврядування (сільський сход та сільський голова, за відсутністю сільської ради), що виключає необхідність у створенні органів самоорганізації населення.

З огляду на вищезазначене, вивчення інституту органів самоорганізації населення уявляється найбільш перспективним на прикладі місцевих поселень, особливо із великою кількістю членів територіальних колективів. Адже саме у таких місцевих населених пунктах, як у містах з районним поділом, може існувати максимальна у своїй різноманітності кількість видів органів самоорганізації населення – вуличних, квартальних, мікрорайонів, районів в місті (фактично, всі види органів самоорганізації населення, крім сільських та селищних). Крім того, кількість органів самоорганізації населення у місцевих населених пунктах є більшою – адже більшість населення в Україні проживає у містах.

Список використаних джерел

1. Мішина Н. В. Органи самоорганізації в населених пунктах міської та сільської місцевості / Н. В. Мішина // Актуальні проблеми державного управління. Збірник наукових праць Одеського регіонального інституту державного управління. – 2006. - №3. – С.212-218.

2. Мішина Н. В. Законопроекти для розвитку локальної демократії в Україні / Н. В. Мішина // Юридичний вісник. – 2014. – № 2. – С. 36-40.

*Буряченко Андрій Євгенович, доктор економічних наук, професор,
кафедра фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

ВИКЛИКИ ТА ФІНАНСОВІ РИЗИКИ УРБАНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Минуле сторіччя ознаменувалося рекордними в історії людства темпами урбанізації. Так, згідно зі звітом Департаменту з економічних і соціальних питань Організації Об'єднаних Націй [1] за останні майже 100 років глобальна частка міського населення збільшилася з 13 % у 1900 р. до 29 % у 1950 р. і за даними 2010 р. перевищила 50 %. За прогнозами ООН темпи збільшення міського населення зберігатимуться, і до 2030 р. в містах проживатиме 60 % населення світу. При цьому очікується, що до 2030 р. міське населення збільшиться майже до 5 млрд людей.